

NACIONALINĖ ŠEIMŲ IR TĖVŲ ASOCIACIJA

Juridinių asmenų registras. Kodas 300560436. Adresas: Aušros vartų g.. 12, LT-01303 Vilnius.

Tel. 8~673 77345. El. p. info@mususeima.lt <http://www.nsta.lt>

Atsiskaitomoji sąskaita Nr. LT927300010092485960

Lietuvos Respublikos švietimo, mokslo ir sporto
ministerijai
Ugdymo plėtotės centrai

2018-12-31

Nr. 20181231-02

REKOMENDACIJA DĖL SVEIKATOS IR LYTIŠKUMO UGDYMO BEI RENGIMO ŠEIMAI PROGRAMOS ĮGYVENDINIMO KOKYBĖS

2016 metais priimta ir 2017 metais pradėta įgyvendinti Sveikatos ir lytiškumo ugdymo bei rengimo šeimai programa (toliau – SLURŠ programa) susidūrė su gausia ir įvairiapusiška kritika tiek dėl savo turinio, tiek dėl įgyvendinimo. Nors vertybinis sutarimas lengviau pasiekiamas tarp įgyvendinimo kritikų, visos problemos didele dalimi kyla iš pačios programos turinio. Pamatinė jos problema – neapibrėžtumas. Programos rengimo procese siekiant suderinti nesuderinamus požiūrius į žmogaus lytiškumą ir mokymo apie jį tikslus, programos tekstas buvo formuluojamas aptakiai, renkantis talpias prasmės ir lengvai pasiduodančias skirtingoms interpretacijoms sąvokas ir teiginius. Parengtoji programa remiasi lytiškumo ugdymo paradigmos siūloma antropologija (ypač matyti ugdymo principuose), tačiau nesugeba abstrakčių principų sukonkretinti taip, kad gebėjimų ir kompetencijų lygmenyje neliktų galimybių atskirų programos vietų interpretuoti tarpusavyje prieštaraujančiu būdu.

Ši dviprasmiškumą nuosekliai sekė decentralizuotas ir itin daug laisvės paliekantis programos įgyvendinimas. Programa integruota į įvairius mokomuosius dalykus, jos įgyvendinimo formą savo nuožiūra iki plačiuose pačios programos paliktuose rėmuose pasirenka mokyklų vadovai, o praktikoje – patys programą įgyvendinantys mokytojai, kuriems savo ruožtu veikimo laisvę palieka direktoriai. Nors Švietimo ir mokslo ministerija tvirtino, kad lytiškumo ugdymo programai įgyvendinti pagal kvalifikacijos tobulinimo programas parengti 1000 mokytojų, o rengimas vyksta ne seminarais, o išsamiais 40 valandų mokymais, daugybė mokytojų šalyje programos įgyvendinimo ėmėsi neparengti ir dėl to skundėsi tiek žiniasklaidai, tiek programos rengėjams ir lytiškumo ugdymo srityje veikiančių nevyriausybinų organizacijų atstovams. 2017 metais parengta metodinė priemonė SLURŠ programai įgyvendinti ir šiuo metu užsakytas naujos metodinės priemonės rengimas, tačiau tai negali išspręsti problemos, kai metodinės priemonės rengiamos esamoje programos dviprasmybės būsenoje.

SLURŠ programos sėkmingam įgyvendinimui reikalinga jos pamatinė peržiūra ir įgyvendinimo centralizacija, kuriai būtina:

- atsižvelgiant į visuomenės vertybines nuostatas ir konstitucinę tėvų teisę užtikrinti dorovinį ugdymą pagal savo įsitikinimus aiškiai apsispręsti dėl mokymo apie lytiškumą šalies mokyklose paradigmos – lytinio švietimo ar lytiškumo ugdymo. Dabartinė programa, nors paremta lytiškumo ugdymo prielaidomis, turi daug lytinio švietimo bruožų, o mokytojams palikta laisvė ją įgyvendinti pagal savo asmeninius įsitikinimus;

- Pasirinkus mokymo apie lytiškumą paradigmą, parengti nuosekliai ja nuo bendrųjų prielaidų iki mokinių rezultatų vertinimo paremtą bendrąją programą. Pasirinkus lytiškumo ugdymo paradigmą, tam pakaktų esamos SLURŠ programos redagavimo;
- Centralizuoti (pačioje programoje ar ją lydinčiuose teisės aktuose numatyti) programos įgyvendinimo pobūdį – atskiro mokomojo dalyko sukūrimą arba konkrečius mokomuosius dalykus, į kuriuos būtų integruotos konkrečios programos temos. Integruotos programos atveju būtina numatyti ir programą įgyvendinančių mokytojų bendradarbiavimo pareigą ir modelį, tai negali būti palikta savieigai. Siekiamybė – atskiras mokomasis dalykas sveikatos ir lytiškumo ugdymui bei rengimui šeimai.
- Pripažinti egzistuojant gėdos kalbėti su paaugliais lytiškumo temomis problemą, nulemtą tiek istoriškai susiklosčiusių kultūrinių veiksnių, tiek nepasirengimo kalbėti šiomis temomis. Įtraukti šią problemą į rengiamas kvalifikacijos tobulinimo programas SLURŠ įgyvendinantiems pedagogams;
- Parengti kvalifikacijos tobulinimo mokymus lytiškumo ugdymo programą įgyvendinantiems pedagogams (nepriklausomai nuo integruoto mokymo ar atskiro mokomojo dalyko modelio pasirinkimo). Užtikrinti, kad mokymus vedantys lektorai ir juose naudojama mokomoji medžiaga atitiktų pasirinktą pačios paradigmą.
- Parengti ir išleisti lytiškumo ugdymo programai įgyvendinti reikalingą metodinę medžiagą (ir, jei būtų pasirinktas atskiras mokomasis dalykas, vadovėlius), nuosekliai parengtą pagal pasirinktą mokymo apie lytiškumą paradigmą, ją atstovaujančių mokslininkų ir pedagogų;
- Neforsuoti programos skubaus programos įgyvendinimo, o skirti visą reikalingą laiką ir resursus efektyviam ir visapusiškam visų ją įgyvendinti turinčių pedagogų ir priemonių parengimui. Stengiantis 2017 metais primygtinai įgyvendinti 2016 metų pabaigoje priimtą programą buvo padaryta klaida.
- Atnaujinant universitetinį mokytojų rengimą, sukurti studijų programą arba modulį, kuriame būtų rengiami lytiškumo ugdymo specialistai arba lytiškumo ugdymo specialybė būtų viena iš kelių, kurioms parengtų tokia programa. Šiuo metu Lietuvoje egzistuoja ekstremalus lytiškumo ugdymo specialistų trūkumas;
- Įpareigoti mokyklų vadovus supažindinti mokinių tėvus su jose įgyvendinamos lytiškumo ugdymo programos turiniu;
- Užtikrinti, kad ne mokytojų, o kviestinių lektorių vedami užsiėmimai vyktų su juos klausančius moksleivių tėvų žinia ir daugumos pritarimu. Garantuoti tėvų teisę neleisti vaikui dalyvauti tokiuose užsiėmimuose, kurių turinys neatitinka tėvų religinių ir dorovinių įsitikinimų.

Nacionalinės šeimų ir tėvų asociacijos pirmininkė
Originalas nebus siunčiamas.

Violeta Vasiliauskienė